

La reforma eugènica de l'avortament, de la Generalitat de Catalunya (1937)

El debat sobre la qüestió de l'avortament segueix encara ben viu. Tanmateix, dins l'allau informativa sobre aquesta qüestió, el precedent de l'anomenada "Reforma Eugènica de l'Avortament" que fou plantejada per la conselleria de Sanitat i Assistència Social de la Generalitat

Presidència. decret

La reforma eugènica, que presenta una de les majors conquestes revolucionàries en sanitat, comença el seu pla d'acció mitjançant la incorporació a la legislació sanitària d'un fet fins avui efectuat lluny de tot control científic, a l'ombra i per persones incompetents i que des d'aquest moment adquireix categoria biològica i social, com és l'avortament. La finalitat primordial que es persegueix és la de facilitar al poble treballador una manera segura i exempta de perill de regular la natalitat, quan existeixin causes poderoses, sentimentals, eugèniques o terapèutiques que exigeixen la interrupció artificial de l'embaràs.

Durant molt de temps l'avortament ha estat practicat per elements desaprensius que han especulat amb les necessitats proletàries de limitar la profilitat en determinats casos. Cal acabar amb l'oprobri dels avortaments clandestins, font de mortalitat maternal, perquè la interrupció de l'embaràs passi a ésser un instrument al servei dels interessos de la raça i efectuat per aquells que tinguin solvència científica i autorització legal per a fer-ho.

Per tot l'exposat, a proposta dels consellers de Sanitat i Assistència Social i de Justícia i d'acord amb el Consell.

Decreto:

Art. 1.º Queda autoritzada la interrupció artificial de l'embaràs, efectuada en els Hospitals, Clíniques i Institucions Sanitàries dependents de la Generalitat de Catalunya, en els quals estigui organitzat el servei especial per a tal finalitat.

Art. 2.º Es consideraran motius justificats per a la pràctica de l'avortament les raons d'ordre terapèutic, eugènic o ètic.

Art. 3.º Els casos de sol·licitud

de Catalunya (1936-1937) no és encara avui excessivament conegut per la major part dels ciutadans. Amb aquest afany informatiu, n'ofereixo avui els textos principals. El nostre agraïment a l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat, en la persona del seu director, Jaume Sobrequés i

d'avortament no terapèutic ni eugènic s'efectuaran exclusivament a petició de la interessada sense que ningú dels seus familiars o propers puguin presentar després reclamació respecte al resultat de la intervenció.

Art. 4.º No s'efectuarà la interrupció de l'embaràs en els casos que ultrapassin dels tres mesos d'aquell, a no ésser que existeixi justificació terapèutica.

Art. 5.º No es permetrà a la mateixa dona la interrupció de l'embaràs més d'una vegada a l'any, si no existeix causa terapèutica que ho exigeixi.

Art. 6.º A partir dels quinze dies de la publicació del present Decret al "Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya" es crearan organismes que seran els únics autoritzats oficialment per efectuar la interrupció de l'embaràs artificialment. Aquests organismes seran Dispensaris i Sales annexes als Centres Sanitaris hospitalaris i clínics de Catalunya. Totes les institucions sanitàries compreses dintre d'aquest Decret trametan en el termini abans esmentat a aquesta Conselleria el pla d'organització dels esmentats organismes. En tots els casos en els quals, sense justificació expressa, no es procedeixi a l'organització de les dependències esmentades, s'aplicaran les sancions a què hi hagi lloc.

Art. 7.º Per tal d'habilitar els Dispensaris i Sales destinats a la interrupció artificial de l'embaràs, s'utilitzaran locals ja existents dintre de les institucions sanitàries, que reuneixin condicions per a la finalitat a la qual se'ls destina; en cas necessari es demanarà a la Conselleria de Sanitat i Assistència Social autorització per utilitzar nous locals destinats a aquest efecte.

El personal facultatiu que integrarà els Dispensaris i Sales per a

Callicó, per la facilitat acordada a la consulta i reproducció del material utilitzat. Com a lectura complementària recomanem als nostres lectors l'article de Mary Nash: *L'avortament legal a Catalunya*, "L'Avenç" n.º 58, març 1983

la interrupció de l'embaràs, serà proposat a la Conselleria de Sanitat pels Consells Directius de cada Institució Sanitària. L'esmentat personal serà seleccionat entre el que actualment figura en els Dispensaris i Sales d'obstetrícia i ginecologia. Aquest personal no tindrà dret a cap remuneració per aquests serveis.

Art. 8.º Únicament podrà un facultatiu no adscrit a les Sales d'interrupció de l'embaràs, practicar aquesta intervenció, quan ho sol·liciti l'embarassada i ho aprovi el Consell responsable de la Sala en la qual hagi d'efectuar-se l'avortament.

Art. 9.º El conseller de Sanitat i Assistència Social estarà autoritzat per nomenar un delegat responsable a cada Sala o Dispensari destinat a la interrupció de l'embaràs, el qual tindrà una missió fiscalitzadora de control i inspecció, podent, d'acord amb les instruccions rebudes del conseller de Sanitat i Assistència Social, si és necessari, suspendre o modificar el funcionament d'una Sala o Dispensari.

Art. 10. Per a tota interrupció artificial de l'embaràs practicada en els Dispensaris creats a aquest efecte seran obligatoris els requisits previs següents:

a) Fitxa mèdica, psicològica, eugènica i social de totes les dones que sol·licitin que els sigui practicada la interrupció de l'embaràs. El model de la fitxa serà facilitat per circular a tots els Dispensaris creats a l'efecte.

b) Reconeixement mèdic previ de la sol·licitant, per tal d'investigar la seva capacitat vital i resistència per a la intervenció.

Art. 11. Els casos en els quals el Consell responsable de cada Dispensari d'interrupció artificial de l'embaràs consideri que la febre o el reconeixement de l'embarassada estableixi una contraindicació per a l'avortament, d'indole mèdic o social, seran elevats a un

abril 1983 / Volum 3 / 257) 57

Consell tècnic, que es crearà per a resoldre aquests assumptes, per la Conselleria de Sanitat i Assistència Social.

Art. 12. Tots els Dispensaris, Clíniques i Sales destinades a la interrupció artificial de l'embaràs, hauran de trametre a la Conselleria de Sanitat i Assistència Social, cada mes, una relació detallada dels casos practicats. Així mateix, els esmentats organismes vindran obligats a portar un servei d'estadística.

Art. 13. A partir de la data de la publicació d'aquest Decret, totes les persones que, privadament, realitzin maniobres avortives, respondran criminalment davant el Tribunal competent de llur actuació; perent, si són titulars d'una professió sanitària, el dret a exercir-la.

Art. 14. Queda facultat el conseller de Sanitat i Assistència Social per dictar les disposicions necessàries per al compliment del present Decret.

Barcelona, 25 de desembre del 1936.

El Conseller Primer, **Josep Taradellas**.— El Conseller de Sanitat i Assistència Social, **Pere Herrera**.— El Conseller de Justícia, **Rafael Vidiella**.

Sanitat i Assistència Social ORDRE

Essent necessari dictar normes que regulin la interrupció artificial de l'embaràs, establerta per Decret del 25 de desembre de l'any passat i fent ús de les atribucions que em confereix l'article 14 del Decret esmentat,

He resolt:

Són aprovades les normes per a la

regulació de la interrupció artificial de l'embaràs, creada per Decret del 25 de desembre de l'any passat i que són publicades com a annex a la present Ordre. Barcelona, 1.º de març del 1937. El Conseller de Sanitat i Assistència Social, **Pere Herrera**.

Annex que s'esmenta en l'ordre precedent. Normes per a la regulació de la interrupció artificial de l'embaràs

Art. 1.º Es practicarà la interrupció artificial de l'embaràs sempre que existeixi justificació terapèutica.

Art. 2.º En els casos no compresos en l'article anterior serà practicada la interrupció artificial de l'embaràs per la sola petició de la interessada, expressada per escrit i avalada amb la seva signatura amb la indicació que renuncia a reclamar contra els resultats de la intervenció.

ció no s'hagin complert tres-cents seixanta-cinc dies, comptats des del dia de la intervenció d'una altra interrupció artificial de l'embaràs practicada en la mateixa embarassada.

Art. 4.º Tots els metges de l'especialitat toco-ginecològica de Catalunya que resideixin en poblacions en les quals existeixin un o més Hospitals Generals, Comarcals o Municipals en els quals estigui organitzat aquest servei, estaran obligats a prestar-lo segons ordenació i torns establerts per aquesta Conselleria de Sanitat i Assistència Social.

Art. 5.º S'entendran per metges de l'especialitat toco-ginecològica als efectes d'aquestes normes tots els col·legiats al Col·legi Oficial de Metges de Catalunya que, en les llistes d'aquest, hagin declarat practicar alguna d'aquestes especialitats.

Art. 6.º A aquest fi el Col·legi Oficial de Metges de Catalunya confeccionarà una llista dels col·legiats compresos en l'article anterior, que presentarà a la Conselleria de Sanitat i Assistència Social dintre els cinc dies, a comptar del de la publicació d'aquestes normes al "Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya". Així mateix, tota nova declaració d'especialitat toco-ginecològica al Col·legi Oficial de Metges de Catalunya serà comunicada per aquest Organisme a la Conselleria de Sanitat, als efectes de les presents normes.

Art. 7.º La Comissió Tècnica d'interrupció artificial de l'embaràs annexa a la Conselleria de Sanitat i Assistència Social, creada per a l'aplicació i resolució dels assumptes referents a la pràctica de la interrupció artificial de l'embaràs, procedirà a formar, de les llistes d'especialitats, equips que periòdicament establiran torns segons els llocs autoritzats i les exigències del servei d'aquesta pràctica. Per a aquesta organització la Conselleria de Sanitat i Assistència Social, per mitjà de la Comissió Tècnica, tindrà plens poders i procurarà harmonitzar les exigències del servei amb les possibilitats d'horari i comoditats del metge.

Art. 8.º Els serveis d'interrupció artificial de l'embaràs es dividiran en serveis d'exploració i serveis de clínica. Els primers s'efectuaran en tots els Dispensaris d'obstetrícia i ginecologia corresponents a institucions sanitàries dependents de la Generalitat, i els segons a l'Hospital Clínic, Hospital General de Catalunya, Hospital Cardenal, Casa de Materni-

tat de Barcelona, Hospitals Intercomarcals i Comarcals de Catalunya que posseïxin o puguin organitzar sales o habitacions exclusivament dedicades a aquest servei d'internat clínic, i en tots aquells llocs que successivament es vagin creant.

Art. 9.º Tots els actuals serveis d'obstetrícia i ginecologia dels tres Hospitals de Barcelona: General, Clínic i Cardenal, els de la Casa de Maternitat de Barcelona i els dels Hospitals Comarcals de Catalunya, vénen obligats a trametre a la Conselleria de Sanitat i Assistència Social una relació del personal facultatiu i auxiliar que atindrà els serveis d'exploració de la interrupció artificial de l'embaràs, així com el lloc i l'horari en què es prestaran les visites a les interessades.

Així mateix, tots els establiments hospitalaris que efectuïn serveis de clínica trametran una relació del personal facultatiu i auxiliar i de les Sales destinades als serveis d'intervenció amb el nombre de llits amb què compten.

Art. 10. Els altres centres hospitalaris o sanitaris (Dispensaris i Hospitals Municipals, particulars, sindicals, etc.), no compresos en l'article anterior que desitgin practicar alguns dels serveis de la interrupció artificial de l'embaràs, hauran de demanar-ho, per instància, a la Comissió Tècnica de la Conselleria de Sanitat i Assistència Social, la qual decidirà sobre la conveniència de llurs peticions.

Art. 11. El conseller de Sanitat i Assistència Social nomenarà entre el personal facultatiu per a cada servei d'exploració o d'intervenció un delegat responsable, el qual serà el seu representant i exercirà les funcions que li assigna l'art. 9.º del Decret creant la interrupció artificial de l'embaràs.

Art. 12. Les operacions d'exploració, com les d'intervenció, hauran d'ésser separadament historiadades en la fitxa respectiva, segons model que s'adjunta. Aquestes fitxes seran facilitades per la Conselleria de Sanitat i Assistència Social (passeig de Fermí Galan), a tots els Centres Sanitaris executors d'aquests serveis.

Art. 13. En els Dispensaris destinats als serveis d'exploració s'efectuaran totes les operacions i s'obtidran totes les dades demanades per la fitxa número 1. Els resultats s'hauran d'estendre per triplicat: per a l'arxiu del servei, per a l'arxiu central de la Conselleria de Sanitat i Assistència Social, i per a lliurar a l'embarassada per tal de presentar-la al servei

El dia 29 de desembre del 1974, el "Diario de Barcelona" arribava als seus lectors amb unes hores de retard. Una breu informació sobre la reforma eugènica de l'avortament a la Catalunya republicana (que anava a ésser inclosa a "Ciencia Crítica", suplement científic del diari) motiva que la censura oficial interrompés l'edició, quan ja s'estava imprimint el diari, i va ordenar la supressió del text de referència que va ser substituït per una fotografia. Una peça més per al dossier de la història de la censura al nostre país...

Art. 3.º Serà denegada la interrupció artificial de l'embaràs en les següents circumstàncies:

- En les que existeixin, a juí dels facultatius, contraindicacions de caràcter mèdic.
- Quan en el moment que l'embarassada es presenta a l'exploració, el seu embaràs ultrapassi els tres mesos, excepte en els casos en els quals, prèvia justificació de l'embarassada, li doni autorització la Conselleria de Sanitat i Assistència Social mitjançant la Comissió Tècnica d'interrupció artificial de l'embaràs que es crearà a l'efecte.
- Quan en el moment que l'embarassada es presenta a l'explora-

d'intervenció.

Art. 14. Igualment els serveis d'intervenció hauran d'emplenar, per triplicat, la fitxa model número 2 per a l'arxiu del servei, per a l'arxiu central de la Conselleria de Sanitat i Assistència Social i per a l'arxiu del servei d'exploració d'on procedeix l'embarassada.

Art. 15. Els exemplars de fitxa no destinats a l'arxiu del propi servei hauran d'ésser tramesos dintre els cinc dies següents al seu acabament.

Art. 16. Cap servei d'exploració no podrà començar les operacions referents a una embarassada sense haver rebut de la Conselleria de Sanitat i Assistència Social (fitxer central de la interrupció artificial de l'embaràs) un certificat conforme la interessada es troba en les circumstàncies enumerades en l'art. 4.º del Decret de regulació de la interrupció artificial de l'embaràs i l'apartat c) de l'article 3.º de les presents normes. Per a aquesta diligència, els serveis d'exploració trametan a la Conselleria de Sanitat i Assistència Social (fitxer central de la interrupció artificial de l'embaràs) una nota que contingui el nom i els dos cognoms, l'edat i el domicili de la interessada.

Art. 17. El servei d'exploració,

en donar d'alta una embarassada proposada per a la intervenció, li lliurarà la fitxa corresponent convenientment segellada pel servei, la presentació de la qual al servei d'intervenció serà el requisit indispensable per a la seva admisió.

Art. 18. A no existir motiu facultatiu que ho aconselli, convenientment constatat en la fitxa respectiva, cap embarassada no podrà trigar més de deu dies des del dia de sortida dels serveis d'exploració fins al dia d'entrada als serveis d'intervenció.

Art. 19. Si, en sofrir l'embarassada, en els serveis d'intervenció, l'obligada exploració manual preoperatòria, el facultatiu tingués sospita que la dita embarassada havia ja sofert intents o manobres abortives criminals entre la data de sortida de l'exploració i aquell moment, suspendrà la intervenció i donarà part immediatament del cas a la Comissió Tècnica.

Art. 20. La Comissió Tècnica de la Interrupció Artificial de l'embaràs estarà constituïda per dos metges especialistes nomenats pel Consell Tècnic Assessor de Sanitat i Assistència Social, i un funcionari metge del Departament de Sanitat i Assistència Social nomenat pel conseller del Departament, el qual funcionari s'encar-

regarà de l'oficina i fitxer central relatiu a la interrupció artificial de l'embaràs, de convocar la Comissió Tècnica i de despatxar els assumptes per delegació del conseller de Sanitat i Assistència Social i de la Comissió Tècnica.

Art. 21. La Comissió Tècnica de la Interrupció Artificial de l'embaràs entendrà en els següents assumptes:

a) Recol·lecció de fitxes i formació del fitxer central.

b) Dictaminació dels casos denegats o contraindicats que li hagin estat elevats pels diferents serveis o per les interessades.

c) Organització i control dels equips de metges especialistes.

d) Inspecció dels diferents serveis.

e) Proposició i suggerències sobre modificacions de les presents normes.

f) Resolució dels assumptes i de les circumstàncies no previstes referents al Decret i a les Normes per a la Regulació de la Interrupció Artificial de l'embaràs.

Art. 22. Contra les resolucions dictades per la Comissió Tècnica, únicament es podrà recórrer, davant el conseller de Sanitat i Assistència Social, en el termini de deu dies.

Barcelona, 1.º de març del 1937.

El Conseller de Sanitat i Assistència Social, **Pere Herrera**.

abril 1983 / Volum 3 / 259) 59

lectures

Francesc Pujols i la ciència il·luminada

En commemoració del centenari del naixement del seu autor, s'acaba de reeditar el *Concepte general de la ciència catalana*. Editat per primer cop el 1918, el principal assaig del filòsof Francesc Pujols (Barcelona 1882-Martorell 1962), també poeta, crític d'art i publicista polític, és ara a la nostra disposició per estudiar-lo finalment des de la llunyania que mereix. D'altra banda, la notícia que teníem fins ara de l'esmentat volum, havia contribuït encara més, per confusió amb la figura excepcional, plena de llegenda, del seu autor, al descobriment incrementat d'una obra per ella mateixa inaccessible. Ara la tenim a mà, per bé que ens la mirem encara amb aquella pro-

ductiva inseguretat que dona la possessió d'un objecte estrany. Carles Riba considerava Pujols un "humorista"¹, mentre que Crexells trobava almenys en el seu *Concepte* una "profunda serietat"². És cert que hi ha extravagància en aquest llibre —des de metàfores d'humor i imatgeria impagables fins a frases de dues pàgines i mitja, per exemple—, però trobem per damunt de tot una forma i intenció filosòfiques de considerable gravetat: més de la que trobaríem en Pompeu Gner, Cristòfor de Domènech i Dídac Ruiz, els altres filòsofs *amateurs* catalans, contemporanis també de Pujols, que més se li podrien comparar a aquest³. I és que Pujols ens expressa una tensió

indubtable vers el rigor investigador —no assolit, però—, que ens dispensarà d'haver de qualificar el *Concepte*, com algú podria fer-ho superficialment, d'una pura i simple *boutade*. Estem, malgrat el títol adjudicat a ella, davant d'una obra de tema i bastiment filosòfics.

Què és, però, i què pretén? Pujols vol demostrar, nogensmenys, que Catalunya té una missió encomanada sobre el món pel fet de la qualitat de la seva filosofia vernacle, que és "la manifestació principal, per no dir l'única, de la ciència catalana", ultra "la manifestació capital de la nostra pàtria". Abans haurà proclamat Pujols dues conviccions igualment singulars: que Catalunya no ha

